

TENERIFES TRÆER OG BUSKE

af

LISE RASTAD

Botanisk sektion

Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole

Rolighedsvej 23, 1958 Frb. C

TREES AND BUSHES OF TENERIFE

Key words: Tenerife, Canary Islands, Trees, Bushes.

Indledning

Store dele af Tenerife er dækket af oprindelig skov, i nyere tid er der genplantet over store arealer, og derudover findes mange andre vedplanter som frugt- og prydræer.

Den oprindelige skov på Tenerife er, alt efter jordbund og klima, enten fyrreskov eller laurbærskov.

Laurbærskoven findes fra ca. 400 moh til ca. 1200 moh i de mest nedbørsrige områder, dvs. primært på øens nordvendte dele. Den er mest konkurrencedygtig på den dybgrundede jordbund, hvor Fyrren har svært ved at klare sig. Skoven består af stedsegrønne arter, dominerende er 4 arter tilhørende Laurbærfamilien: *Laurus azorica*, *Apollonias barbujana*, *Ocotea foetens* og *Persea indica*. Derudover optræder yderligere en række vedplanter, nævnes kan: *Prunus lusitanica*, *Ilex canariensis*, *Ilex platyphylla*, *Picconia excelsa*, *Arbutus canariensis*, Fig. 1, *Pleiomeris canariensis*, *Heberdenia excelsa*, *Myrica faya*, *Visnea mocanera*, *Salix canariensis*, *Erica arborea*, Fig. 2, *Erica scoparia*, *Viburnum rugosum*, *Rhamnus glandulosa*, *Maytenus canariensis*.

Fyrreskoven findes i et bælte øen rundt. På nordsiden fra ca. 1200 moh til ca. 2000 moh og på sydsiden fra ca. 800 moh til ligeledes ca. 2000 moh. Skoven består af renbestande af den endemiske Fyr, *Pinus canariensis*. Som undervegetation findes i den tætte del af fyrreskoven (nordvendt) *Erica arborea* og *Myrica faya*, og i den åbne del optræder *Chamaecytisus proliferus*, Fig. 4, og *Adenocarpus viscosus*, foruden de to *Cistus*-arter: *Cistus symphytifolius* og *Cistus monspeliensis*.

Plantet skov. Store arealer (13000 ha) er siden 1950'erne blevet tilplantet med *Pinus canariensis*. I mindre omfang er også *Pinus radiata* benyttet (specielt i Orotavadalen), og enkelte steder kan man finde *Pinus halepensis*, *Pinus pinea*, *Cedrus atlantica* (i Las Cañadas) og *Eucalyptus globulus*.



Fig. 1. *Arbutus canariensis*, Orotavadalen, Tenerife, 650 moh. Fot. L. Rastad, marts 1982.

Som **frugttræer** plantes et stort udvalg af såvel tropiske som subtropiske og tempererede arter, nævnes kan:

Tropisk: *Persea americana* (Avocado), *Mangifera indica* (Mango), *Carica papaya* (Papaya).

Subtropisk: *Citrus*-arter (Appelsin, Citron mv.), *Prunus* spp. (Fersken, Abrikos, Mandel, Kirsebær), *Ficus carica* (Figen), *Castanea sativa* (Ægte Kastanie), *Eriobotrya japonica* (Japanmispel), *Psidium guajava* (Guava), *Olea europaea* (Oliven).

Tempereret: *Malus* (Æble), *Pyrus* (Pære).

Desuden plantes som **prydtæer**, langs veje og i haver og anlæg, en lang række arter.

Nedennævnte udvalg omfatter de arter af træer og buske, man normalt finder vildtvoksende i de naturlige plantesamfund. Lave buske (under ca. 1 m) er udeladt. Forveddede slægter som *Dendrosonchus* (Træ-Svinemælk) og *Argyranthemum* (Træ-Marguerite), begge indeholdende mange arter, er også udeladt.

Mht. de udeladte arter henvises til Bramwell, D. & Z. 1974, hvori der er nøgler til de endemiske slægter, og Kunkel, G. 1978, hvori mange plantede træer er beskrevet.

Beskrivelse af de vigtigste arter

Pinus canariensis Chr. Sm. ex DC., Canarisk Fyr, Pinaceae, Pino Canario.

Træ, ofte 30 m højt, men kan blive over 50 m, med værdifuldt ved. 3-nålet, 20-30 cm lange nåle. Kogler 10-20 cm. Evne til stødskudsdannelse.

Endemisk for De Canariske Øer, findes på Gran Canaria, Tenerife, Hierro og La Palma. På Tenerife bestandsdannende fra ca. 1000-2000 moh, men kan også findes naturligt i langt mindre højder.

Juniperus cedrus Webb & Berth., Cupressaceae, Cedro.

Busk eller lille træ, op til 15 m. Grene oftest hængende, dog er hele planten mere kompakt på de højt beliggende lokaliteter. Blade nåleformede. Bærkogle rødbrun ved modenhed. Fig. 3.

(En nærtstående art er *Juniperus oxycedrus*, fra Middelhavsområdet.)

Naturligt forekommende på Tenerife, La Palma og Gomera. På Tenerife fra 1900-2200 moh. Angivelser i floraen fra Agua Mansa, 1400 moh, er formentlig plantede eksemplarer.

Juniperus phoenicea L., Cupressaceae, Sabina.

Busk eller lille træ, op til 8 m. Blade skælformede, 2-3 mm lange, grønne-blågrønne, harpiksduftende. Bærkogle mørkerød ved modenhed.



Fig. 2. *Erica arborea*. Orotavadalen, Tenerife, 1400 moh. Fot. L. Rastad, april 1981.

En Vestmediterran art, der også er naturligt forekommende i Nordafrika, på Madeira og på alle De vestlige Canariske Øer, incl. Gran Canaria. På Tenerife 200-1900 moh. Især på Anaga- og Tenohalvøerne, svarende til at den er langt mere almindelig på Gomera, geologisk af samme alder som Anaga og Teno.

Laurus azorica (Seub.) Franco, Lauraceae, Loro.

Træ, 8-10 m, op til 20 m, lige stamme, der dog oftest er grenet fra lav højde, ret lille krone, gråhvid bark, unge grene lådne af rustbrune hår. Blade stedsegrønne, læderagtige, spredte, stor variation i bladstørrelse og -form: 7-8 cm × 2-3 cm på unge individer, længere (og smalle) i toppen af gamle træer. Unge blade dækket af brunlig filt. Hårklædte gruber i nervevinklerne. 7-10 par sidenerver. Tvebo. Blomster i fåblomstrede klaser i bladhjørnerne, 3-4 blomster sammen, hvis stilke er af længde med bladstilkene. 4-talligt blomster, støvknapper åbner sig med 2 klapper, bær sort ved modenhed, 2 × 1 cm.

Ligner meget *Laurus nobilis*, men bliver større, de unge blade er tæthårede, duften knap så kraftig, men den er dog udmærket til madlavning.

Meget almindelig i laurbærskoven (ofte også sammen med *Ilex canariensis*, *Myrica faya* og *Erica arborea*). Endemisk for Macaronesien, incl. Marokko. På alle De Canariske Øer. På Tenerife 500-1500 moh.

Apollonias barbujana (Cav.) Bornm., Lauraceae, Barbusano.

Træ, 15-30 m, kraftig, stor stamme, ældre træer med ru, flaget, afskallende bark, krone med stor bladfylde.

Blade stedsegrønne, glinsende, spredte, med tendens til at være samlede i spidsen af kvistene. Bredt lancetformede til ovale, 6-8 cm × 3 cm, læderagtige, med bølget bladrand, glatte, 7-10 par sidenerver. Blade med karakteristisk syrlig (ubehagelig) lugt. Bladene ofte med galler, forårsaget af en galmide. Blomster tvekønnede, i sammensatte stande i spidsen af årsskuddet (eller næsten i spidsen). 2 × 3 blomsterblade, støvknapper åbner sig med 2 klapper. Frugt mørkebrunt-sortagtigt bær, 1,5 cm stor, med meget kort skållignende dannelse. Veddet værdifuldt, dybt mørkerødt, „kanarisk ibenholt“.

Endemisk for Macaronesien, Madeira og Canariske Øer. Vestlige Øer og Gran Canaria, også nævnt fra Fuerteventura. I laurbærskov 300-1200 moh. Lokalt almindelig, ofte på klipper.

Ocotea foetens (Ait.) Benth. et Hook. Lauraceae, Til.

Træ, op til 40 m (oftest 20-30 m), rank cylindrisk stamme, bark med mange laver, giver stammen et hvidt præg, stor krone. Sidste årsskud kantede.

Blade stedsegrønne, matte, spredte, bredt lancetformede til ægformede, 10-12 × 4-5 cm. I nervevinklerne på undersiden med mm-store hårklædte gruber. Ved basis af midtribben findes 2 særlig store (op til 5 mm) hårklædte gruber (kirtler). Blade glatte med undtagelse af de helt unge blade, der kan være svagt silkehårede. (3-)6-7 par sidenerver. Tvebo, blomster i grenede stande i bladhjørnerne. Stilkene længere end bladstilkene. Støvknapper åbner sig med 4 klapper. Frugten (et bær) er i sin nedre halvdel skjult af en skållignende dannelse, dannet af bløsteret og frugtstilk (i alt ca. 3 cm langt). Blivende griffel. Veddet mørkt, næsten sort, stor holdbarhed og skønhed, som frisk med ubehagelig lugt (jvf. navnet).

Endemisk for Madeira og Canariske Øer. På de vestlige øer og Gran Canaria. 400-1000 moh, især i den dybere del af dalene i laurbærskoven, i dag temmelig sjælden. Mest i Anaga-bjergene.

Persea indica (L.) K. Spreng., Lauraceae, Viñatigo.

Træ, 15-20 m, stamme ret i den nedre del, opløser sig opefter i flere kraftige grene. Bred, kraftig krone. Silkehårede skud. Blade stedsegrønne, læderagtige, spredte, lancetformede, 15-18 × 4 cm, med lidt indrullet bladrand. Bladene med karakteristisk kamferagtig lugt. Længe før de falder af, bliver bladene mørkebrune-røde. Blomster tvekønnede, i klaser i hjørnerne af de øverste blade. 6-talligt bløster, støvknapper åbner sig med 4 klapper. Frugten 2 cm lang, først dybt rød, ved modenhed blåsort – ligner oliven (og *Laurus azorica*). Veddet meget værdsat, rødbrunt, „canarisk mahogni“.

Macaronesisk endem (Canariske Øer, Madeira og Azorerne). Alle de vestlige øer og Gran Canaria. På Tenerife 500-1500 moh, altid i skyggen i bunden af kløfter, i nærheden af vandløb, lokalt almindelig.

Salix canariensis Chr. Sm., Salicaceae, Sauce.

Busk eller lille træ, op til 10 m. Blade løvfældende, aflange-lancetformede, helrandede eller svagt tandede, undertiden hårede.

Fugtige steder. Alle de vestlige øer og Gran Canaria, også på Madeira.

Myrica faya Ait., Myricaceae, Faya.

Lille træ, 6-8 m (op til 25 m), skinnende gule (og duftende) kirtler på blade og unge skud. Blade stedsegrønne, spredte, læderagtige, aflangt



Fig. 3. *Juniperus cedrus*. I Las Canadas, Tenerife, 2200 moh. Fot. L. Rastad, april 1983.

lancetformede, 4-12 cm, helrandede eller savtakkede, med tilbagebøjet rand. Tvebo, blomster i sædvanligvis grenede rakler på årsskuddet. Mange små stenfrugter med vortet og voksbelagt overflade. Samlede så det ligner en lille *Arbutus*-frugt.

Macaronesisk endem (incl. Portugal). Azorerne, Madeira, De Canariske Øer. På alle De Canariske Øer. 400-1500 moh. Almindelig, også i fyrreheden sammen med *Erica arborea*.

Gesnouïnea arborea (L. f.) Gaud., Urticaceae, Ortigon de Monte.

Busk eller lille træ, op til 4 m. Blade stedsegrønne, hele, tilspidsede, 3-nervede, hårede, uden fodflige. Blomster enkønnede, 1 hun-blomst og 2 han-blomster sammen. Blomsterstand en top.

Endemisk for De Canariske Øer (vestlige øer og Gran Canaria), i laurbærzonen, sjældent.

Prunus lusitanica L. ssp. *hixa* (Willd.) Franco, Amygdalaceae, Hija.

Træ, op til 10 m, grene og bladstilke grønne eller rødlige. Blade stedsegrønne, læderagtige, spredte, glatte, aflangt lancetformede til elliptiske, 13 × 4 cm, fjernt og groft savtakkede. Bladbasis forholdsvis lige afskåret. Langt udtrukken bladspids (drypspids). Duft af bittermandel. Blomster i forlængede klaser i bladhjørnerne, vellugtende, 5-tallige, hvide, stenfrugt først rød, ved modenhed purpur-sort.

Macaronesisk, incl. Iberiske halvø, her ofte plantet. De vestlige Canariske Øer og Gran Canaria. Del af skovlaget i laurbærskoven, 600-900 moh, lokalt almindelig.

Anagyris latifolia Brouss., Fabaceae.

Busk, op til 3 m. Blade trekoblede, småblade lancetformede, 5-6 cm. Blomster store, gule med røde striber på fanen. Bælg stor, lysebrun, leddelt.

Endemisk. Sjældnen, 200-500 moh. Hierro, Tenerife og Gran Canaria.

Teline canariensis (L.) Webb & Berth., Fabaceae.

Busk, op til 3 m. Med silkehårede grene, blade og bælg. Blomster gule, fanen mod spidsen håret.

På Tenerife og Gran Canaria.

Teline stenopetala Webb & Berth., Fabaceae.

Busk, op til 6 m. Grene glatte, blade og bælg silkehårede. Blomster gule, fanen glat.

På de vestlige øer.

Adenocarpus foliolosus (Ait) DC., Fabaceae, Codeso.

Busk, op til 4 m. Blade trekoblede. Blomster i endestillede klaser, gule. Bæger todelt, øvre flig dybt todelt, nedre med tre tænder. Bælg sparsomt kirtelhåret.

Endemisk, vestlige øer og Gran Canaria, på Tenerife i skov op til 1500 moh.

Adenocarpus viscosus (Willd.) Webb & Berth., Fabaceae, Codeso del Pico.

Busk, op til 3 m. Tæthåret og klæbrig. Blade trekoblede. Blomster gule, i endestillede klaser. Bælg tæt kirtelhåret.

Tenerife, Gomera og La Palma. På Tenerife 1500-2700 moh. Almindelig.

Spartocytisus supranubius (L. f.) Webb & Berth., Fabaceae, Retama del Pico.

Busk, op til over 3 m, opret og grov, stængler blågrå. Blade små, 3-koblede, med linieformede småblade, tidligt affaldende. Blomster hvide, duftende, tolæbet bæger med korte tænder. Bælg sort, 4-6 frø.

Tenerife og La Palma. På Tenerife 1900-3200 moh, ses undertiden længere nede (spredt med rindende vand).

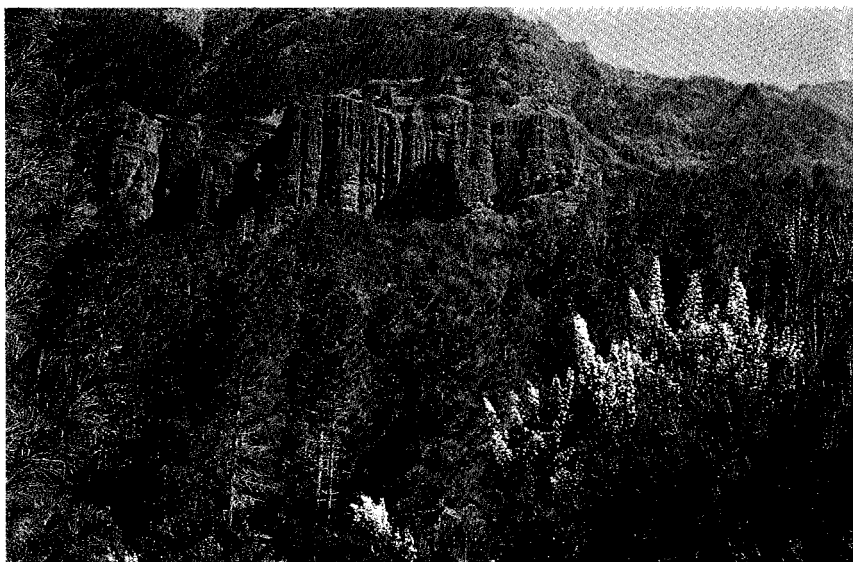


Fig. 4. *Chamaecytisus proliferus*, Escobon, (nederst t.h.) i fyrreskoven ved Aqua Mansa, ca. 1200 moh. I baggrunden Los Organos. Fot. L. Rastad, marts 1978.

Spartocytisus filipes Webb & Berth., Fabaceae.

Busk med hængende grene. Blomster hvide, duftende, tolæbet bæger med korte tænder. Bælg sort, 4-6 frø.

Vestlige øer. Tenerife, lokalt 200-500 moh på nordkysten.

Retama monosperma (L.) Boiss. ssp. *rhodorrhizoides* Webb & Berth., Fabaceae, Retama.

Busk, op til 2 m. Blade trekoblede, småblade linieformede, affaldende. Blomster hvide, med bedøvende duft. Bæger lille med dybt totandet øvre flig. Bælg lille, ægformet, 1-2-frøet.

På alle øerne i de nedre zoner, også i Nordafrika. På Tenerife almindelig i bl.a. Valle de Santiago.

Chamaecytisus proliferus (L. f.) Link., Fabaceae, Escobon.

Busk, op til 5 m, meget variabel. Bark grålig, glat. Blade 3-koblede, småblade store, ægformede til lancetformede, (silke-)hårede. Blomster hvide. Bæger dybt tolæbet, med små tænder, håret til tæt silkehåret. Bælg fladtrykt, ved modenhed sort. Fig. 4.

Endemisk. Vestlige øer og Gran Canaria. På Tenerife vidt udbredt fra 600-1900 moh. De øverste forekomster har de smalleste og mest hårede småblade, mens buskene i fx Orotavadalen er næsten uden hår

og med ægformede småblade. Ofte findes buskene bevaret i markskel, da man kan udnytte de unge skud og blade til foder.

Euphorbia mellifera Aiton, Euphorbiaceae, Tabaiba silvestre.

Træ op til 15 m med glat og grå bark, mælkesaft. Blade i endestillede rosetter. Blomster i endestillede klasser.

Meget sjælden. Madeira, Tenerife og La Palma.

Ilex canariensis Poir., Aquifoliaceae, Acebino.

Træ, 6-10 m højt, glat stamme med gråhvid bark. Blade stedsegrønne, læderagtige og glinsende, spredte, bladplade 7-9 cm × 3-4 cm, ægformet, helrandet eller med korte tænder, spidsen ikke brodspidset (som den er hos *I. platyphylla*). Kraftig midtnerve, svagere sidenerver. Blomsterne enlige eller i småklaser, i bladhjørnerne fra sidste årsskud, hvide, 4-tallige. Frugt rød, ca. 10 mm. Frugstilke længere end bladstilke.

Endemisk for Madeira og Canariske Øer. Almindelig i laurbærskoven, Erica-heden og fyrreskoven, ca. 400-1800 moh. Vestlige øer og Gran Canaria.

Ilex platyphylla Webb & Bert., Aquifoliaceae, Naranjero salvaje.

Betragtes undertiden som en underart af *Ilex perado* Ait.

Træ, op til 15 m, sølvhvid stamme. Blade stedsegrønne, læderagtige, glinsende, spredte, store (15 × 7 cm), bredt ægformede til kredsrunde, bølget bladrand med fremadrettede torne og brodspidset bladspids. Kraftig midtnerve og kraftige sidenerver (ses på overside). Blomster i stande fra bladhjørnerne, 4-tallige, flødefarvede til lyserøde. Frugt mørkerød, ca. 6-9 mm.

Endemisk. Tenerife og La Gomera. I underetagen i laurbærskoven, ikke sjælden.

Maytenus canariensis (Loisl.) Kunk. & Sund., Celastraceae, Peradillo.

Busk, op til 4 m, tætgrenet. Blade læderagtige, skinnende, fjernt savtakkede. Små grøngule blomster samlet i kvaste, 5-tallige, 3-rummet kapsel, frø brune, med hvid arillus.

Endemisk. På alle De Canariske Øer med undtagelse af Lanzerote. Klippevægge i den nedre zone og laurbærskoven. 200-1500 moh, stedvis almindelig.

Rhamnus glandulosa Ait., Rhamnaceae, Sanguino.

Træ, op til 10 m. Blade stedsegrønne, læderagtige, spredte, ovale-ægformede (ca. 3-4 cm × 2-2,5 cm), med hårklædte gruber (oftest 4) i

nervevinklerne på undersiden af bladene og trædende frem på oversiden. Svagt buenervet, ca. 2-3-4 par kraftige sidenerver, savtakket. Blomsterne i raklelignende stande, små uanselige, gule, 4-tallige. Frugt kuglerund, sort.

Madeira og Tenerife, La Palma, Gomera. 600-800 moh, lokalt almindelig i laurbærskoven.

Rhamnus integrifolia DC., Rhamnaceae, Moralito.

Lille busk. Blade lancetformede, helrandede. Frugt m. el. m. 4-delt, mørkerød-sort ved modenhed.

Tenerife, subalpin. Kan også findes 400-800 moh i de dybe kløfter mod syd.

Hypericum canariense L., Hypericaceae, Granadillo.

Busk op til 3 m. Blade modsatte, linie-lancetformede til smalt elliptiske, 2-7 cm lange. Blomster gule, op til 2 cm i diameter, i store, tætte, endestillede skruekvaste.

Endemisk for Madeira og De Canariske Øer (vestlige øer og Gran Canaria).

Visnea mocanera L. f., Theaceae, Mocan.

Træ, op til 15 m, lysegrå og kantet stængel på grund af nedløbende bladar. Blade spredte, stedsegrønne, læderagtige, lancetformede, svagt savtakkede eller med bølget bladrand. Blomster i fåblomstrede klaser fra bladhjørnerne, hængende, 5-tallige, bægerflige butte og hårede. Krone flødefarvet. Kapsel.

Endemisk for Madeira og Canariske Øer. (Vestlige øer og Gran Canaria). 300-1000 moh, nedre del af laurbærskoven. Sjælden, både nord- og sydside.

Tamarix canariensis Willd., Tamaricaceae, Tarajal.

Busk eller lille træ, op til 6 m. Bark rødbrun. Blade skælfomede, 1-3 mm. Blomsterstande 4-6 cm. Blomster stilkede, hvidlige-lyserøde.

Mediterran-Macaronesiske. På alle øer, almindelig i kystnære områder, salttålende.

Sideroxylon marmulano Banks, Sapotaceae.

Lille træ, op til 15 m, mørkegrå bark, med mælkesaft. Blade stedsegrønne, tykke og læderagtige, spredte, elliptiske-omvendt ægformede, netnervede med fremtrædende sidenerver, mere eller mindre glatte. Blomster stilkede, samlet i bladhjørnerne, 5-tallige, staminodier. Hvid krone, bær sort ved modenhed.

Macaronesisk endem: Canariske Øer, Madeira, Cap Verde. På Tenerife og Gomera. 200-600 moh, meget sjælden, næsten udryddet, både nord- og sydsiden af Tenerife.

Arbutus canariensis Veill., Ericaceae, Madroño.

Stort træ, op til 15 m, rødbrun bark, der er afskallende i flager. Unge skud hårede, ældre glatte og rødbrune. Blade stedsegrønne, spredte, læderagtige, aflangt lancetformede, (6-)16 cm, savtakkede, bladstilk og nedre del af bladplade håret. Blomster i klaser, hængende eller næsten oprette. Kirtelhårede blomsterstilke, 5-tallig, lille bæger. Krone krukkeformet, hvidgrøn-lyserød, ca. 7 mm i diameter. Bær 2-3 cm, dækket med papiller, ved modenhed orangegule. Fig. 1.

Endemisk for de vestlige Canariske Øer og Gran Canaria. 600-1200 moh, i laurbærskoven, går også op i fyrreskoven hist og her.

Erica arborea L., Ericaceae, Brezo.

Træ op til 15 m, holdes ofte nede, så den får buskform, stedsegrøn. Bark ikke afskallende i flager. Blade i kranse, linieformede, 6 mm lange, ericoide, mere eller mindre oprette. Blomster i tætte stande. Krone hvid-lyserød. Fig. 2.

Hjemmehørende i Middelhavsområdet og Østafrikas bjerge. Madeira og alle De Canariske Øer. I laurbær- og fyrreskov, og erstatter mange steder disse (Brezal).

Erica scoparia L. ssp. *platycodon* Webb et Berth.) A. Hans. & Kunk., Ericaceae, Techo.

Stor busk, op til 6 m. Stedsegrøn. Bark afskallende i flager. Blade i kranse, linieformede, udstående. Blomster i tætte stande. Krone rød-lyserød.

Endemisk for Madeira og Canariske Øer. Tenerife, Gomera og Hierro. På Tenerife 600-900 moh, i den øvre, humide del af laurbærskoven.

Heberdenia excelsa (Ait.) Banks, Myrsinaceae, Aderno.

Træ, op til 10 m. Rødbrune årsskud, blade samlet i spidsen af årsskuddet. Blade stedsegrønne, læderagtige, spredte, helrandede, omvendt ægformede-aflange, bladlængde ca. 2 × bredden (ca. 12 × 6 cm), kortstilkede, mange tætsiddende sidenerver. Mange små røde kirtler på bladene. Ramiflor, blomsterstandene mangeblomstrede, kortstilkede. Blomster tvekønnede, 5-tallige, sambladet krone, med næsten frie flige. Frugten er bær.

Endemisk for Madeira og Canariske Øer. På alle øerne med undta-

gelse af Lanzarote. På Tenerife fra 500-1000 moh, i laurbærskov og på klipper i skoven, ofte uden for skoven. Sjældnen på grund af hugst. Nordsiden og Guimar-dalen.

Pleiomeris canariensis (Willd.) A. DC., Myrsinaceae, Marmulan.

Træ, op til 15 m, gulligbrune årsskud. Blade samlet i spidsen af årsskuddet. Kraftig stubskudsdannelse. Kan som ung ligne *Ilex* på grund af sin lange, slanke, lyse stamme. Blade stedsegrønne, læderagtige (og meget tykkere end hos *Heberdenia*), spredte, helrandede, elliptisk-aflange, bladlængde ca. 3 × bredden (ca. 11-15 × 4-5 cm). Blade hos unge træer er meget store. Mange tætsiddende sidenerver, kraftig midtnerve. Mange små (mindre end hos *Heberdenia*), røde kirtler på bladene. Blomsterstandene små, fåblomstrede, næsten siddende, på sidste årsskud (cauliflori). Blomster tvekønnede, 5-tallige, sambladet krone, kronflige ikke så dybt delte som hos *Heberdenia*. Frugt kuglerund, violetblå (5-7 mm).

Canarisk endem. Gran Canaria, Tenerife, Gomera, La Palma. 500-1000 moh, i laurbærskov i den fugtigste del af slugterne. Sjældnen.

Picconia excelsa (Ait.) DC., Oleaceae, Palo Blanco.

Træ, op til 10 m, med tæt mørkegrønt løv. Skorpebark. Internodier lidt affladede (som hos *Fraxinus*). Knopper og bladstilke blåduggede, ofte med accessoriske knopper. Blade stedsegrønne, læderagtige, helrandede (sjældent savtakke), modsatte, glatte, lancetformede til omvendt ægformede. Blomster i oprette klaser, 4-tallige, tvekønnede, krone dybt 4-delt, 2 støvblade, frugt aflang-ægformet, sort.

Endemisk for Madeira og De Canariske Øer. På de vestlige Canariske Øer og Gran Canaria. På Tenerife 450-1000 moh, lokalt almindelig i laurbærskov, på fugtige og skyggede steder, også på klipper.

Jasminum odoratissimum L., Oleaceae.

Busk op til 4 m. Blade spredte, sædvanligvis med 3 aflange-ægformede småblade. Blomster gule, 5-tallige, med korte kronflige. 2 støvblade. Frugt et aflangt, sort bær.

Endemisk for Madeira og De Canariske Øer. Alle øer, med undtagelse af Lanzerote. På Tenerife i den nedre zone, fra 400 moh, undertiden op til 1000 moh. Lokalt almindelig.

Plocama pendula Aiton, Rubiaceae, Balo.

Busk op til 3 m, stærkt kålduftende. Blade modsatte, linieformede, med interpetiolære akselblade, hængende. Blomster små, gulgrønne,

samlet mod spidsen af skuddene. Frugten et lille kugleformet bær, ved modenhed sort.

Endemisk for De Canariske Øer. På alle øer. Tenerife alm. i sukkulentzonen.

Convolvulus floridus L. f., Convolvulaceae, Guaydil.

Busk 2-4 m. Blade spredte, hele, aflange-linjeformede, 2-14 cm lange, kort og tæt hårede. Blomsterstand topformet, endestillet, mangeblomstret. Blomster regelmæssige, 5-tallige. Krone hvid eller svagt lyserød, ca. 1 cm i diameter.

Alle øer, i sukkulentzonen. Desuden ofte plantet som prydbusk.

Messerschmidia fruticosa L. f. og *M. angustifolia* Lam., Boraginaceae, Duraznillo.

Buske, op til 3 m, med grågrøn stamme, undertiden håret. Blade hos *M. f.* stilkede, lancetformede. Hos *M. a.* siddende, ofte seglformede. Hos begge ruhårede. Blomsterstanden en svikkel. Blomster uanselige, med hvidlig krone. Frugt, 2-delt spaltefrugt, kødet, rynket, ved modenhed sort.

M. f. på alle øer, i sukkulentzonen. *M. a.* på Gran Canaria, Tenerife og Gomera.

Nicotiana glauca Grah., Solanaceae.

Busk op til 4 m. Grene grønne. Blade ovale-lancetformede, grågrønne, glatte. Blomster gule, hængende, 3-4 cm lange. Frugt en kapsel.

Stammer fra Sydamerika. På alle øer forvildet i halvørkenen og i sukkulentzonen, især langs veje m.m.

Withania aristata (Aiton) Pers., Solanaceae, Orobal.

Busk, op til 4 m. Blade hele, 6-8(-12) cm lange, ovale. Blomster flere sammen i bladhjørnerne. Bæger bredt klokkeformet, 5-tandet, ved modenhed opblæst (ligner *Physalis*). Krone gulgrøn. Frugt et bær, sort, omgivet af det opblæste bæger.

Nordafrika. På alle øerne, alm. i udtørrede flodsenge. 0-600 moh.

Campylanthus salsoloides Roth., Scrophulariaceae, Romero marino.

Busk op til 2 m. Blade spredte, linieformede, kødede. Blomster i endestillet klase, 5-tallige med 2 støvblade. Krone mørkt lyserød eller hvid.

I sukkulentzonen på alle De Canariske Øer, med undtagelse af Hierro.

Viburnum rigidum Vent., Caprifoliaceae, Follao.

Busk, op til 5 m, brune-rødbrunne grene. Blade stedsegrønne, modsatte, ægformede, store (13 × 17 cm), på begge sider hårede, spidse, helrandede. Blomster samlede i halvskærm, ca. 10-15 cm i diameter. 5-tallig, krone hvid, ca. 7 mm i diameter. Frugten oval, ved modenhed mørkviolet-sort, stenfrugt med flad sten.

Endemisk på de vestlige øer og Gran Canaria. Meget alm. i laurbærskoven og i Erica-heden, især åbne steder. På Tenerife især Anagahalvøen, 400-1200 moh.

Sambucus palmensis Link, Caprifoliaceae, Sauco.

Busk op til 5 m, med korkagtig bark. Blade med 3 par sidestillede småblade og 1 stort endesmåblad. Småblade med savtakket-tandet rand. På undersiden håret. Blomster samlet i halvskærm, ca. 10 cm i diameter. Stenfrugt sort-brun.

På Gran Canaria, Tenerife, Gomera og La Palma, i laurbærskov, meget sjælden og udryddelsestruet.

Dracaena draco L., Dracaenaceae, Drago.

Træ, op til 15 m, dichotomt forgrenet (eller ugrenet), med sølvgrå stamme. Blade i endestillede rosetter, sværdformede, stedsegrønne, rødlige ved basis. Blomster i store endestillede stande. 2 × 3 grønligt hvide bløsterblade. Bær runde, op til 1,5 cm i diameter, rød-orange.

Macaronesisk endem. På De Canariske Øer kun på Tenerife, La Palma og Gran Canaria. I sukkulentzonen. I øvrigt meget alm. plantet.

Phoenix canariensis Chabaud, Arecaceae, Palmera.

Træ, ugrenet, op til 15 m højt. Blade i stor, endestillet roset, op til 5-6 m lange. Småblade med V-formet tværsnit, ca. 200 i antal. Nederste småblade udformet som torne. Dioecisk. Hængende stenfrugter, ellipsoidiske, ca. 2 cm lange. Ikke spiselige.

Alle øer i nedre del af sukkulentzonen. Desuden hyppigt plantet.

Nøgle til træer og buske på Tenerife:

- | | |
|---|-----------------------|
| 1. Blade nåleformede, skælformede eller ericoide | 2 |
| – Blade med bladplade | 7 |
| 2. Ericoide blade | 3 |
| – Skælformede eller nåleformede blade | 4 |
| 3. Blade oprette, blomster hvidlige, bark ikke afskallede | <i>Erica arborea</i> |
| – Blade udstående, blomster rødlige, bark afskallende
i lange flager | <i>Erica scoparia</i> |

4.	Skælformede blade	5
–	Nåleformede blade	6
5.	Bærkogle 1,2 cm, duft af harpiks	<i>Juniperus phoenicea</i>
–	Blomsterstande 1,5-4,5 cm, lyserøde blomster	<i>Tamarix</i>
6.	Nåle modsatte eller kransstillede (ofte 3 i kransen)	<i>Juniperus cedrus</i>
–	Nåle spredte eller i knipper på kortskud, egl. kogler	<i>Pinus canariensis</i>
7.	Løvfældende eller blade tidligt affaldende	8
–	Stedsegrønne	12
8.	Blade modsatte	<i>Sambucus palmensis</i>
–	Blade spredte	9
9.	Blade små, tidligt affaldende, dvs. uden blade om sommeren	10
–	Blade affaldende om vinteren, 10-15 cm lange	<i>Salix canariensis</i>
10.	Skud tykke, blågrå, i bjerghalvørkenen	<i>Spartocytisus supranubius</i>
–	Skud slanke, hængende, i lavlandet	11
11.	Bælg 4-6-frøet	<i>Spartocytisus filipes</i>
–	Bælg 1(-2)-frøet, skud blågrå	<i>Retama monosperma</i>
12.	Blade i roset	13
–	Blade modsatte eller spredte	15
13.	Blade hele	14
–	Blade finnedede, op til 7 m lange, op til 200 småblade ...	<i>Phoenix canariensis</i>
14.	Blade linieformede, træet med mørkerød saft	<i>Dracaena draco</i>
–	Blade smalt lancetformede, med mælkesaft, (i laurbærskov)	<i>Euphorbia mellifera</i>
15.	Blade modsatte	16
–	Blade spredte	19
16.	Hårede blade og unge skud	<i>Viburnum rugosum</i>
–	Glatte blade og unge skud	17
17.	Blade trådformede, 5 cm lange, 2 mm brede	<i>Plocama pendula</i>
–	Blade bredere	18
18.	Blade æg-lancetformede, 6-8 cm, accessoriske knopper, træ	<i>Picconia excelsa</i>
–	Blade linie-lancetformede til smalt elliptiske, 2-7 cm, busk	<i>Hypericum canariense</i>
19.	Med mælkesaft	20
–	Uden mælkesaft	21
20.	Blade rosetstillede, smalt lancetformede	<i>Euphorbia mellifera</i>
–	Blade spredte, bredt lancetformede, tykke, læderagtige	<i>Sideroxylon marmulano</i>
21.	Blade hele	26
–	Blade trekoblede	22
22.	Frugten et bær, undertiden 5 småblade	<i>Jasminum odoratissimum</i>
–	Frugten en bælg	23
23.	Blomster gule, småblade store eller små	24
–	Blomster hvide, småblade store, op til 3 cm, æg-lancetformede	<i>Chamaecytisus prolifer</i>
24.	Småblade store, lancetformede, 5-6 cm, bælg leddelt	<i>Anagyris latifolia</i>

- Småblade små, bælg ikke leddelt 25
- 25. Bælg m. el. m. kirtelhåret *Adenocarpus sp.*
- Bælg silkehåret *Teline sp.*
- 26. Blade helrandede 27
- Blade savtakkede eller tandede 40
- 27. Blade linie-lancetformede 28
- Blade elliptiske eller bredere 30
- 28. Blade linieformede, kødede *Campylanthus salsoloides*
- Blade lancetformede, hårede 29
- 29. Blade ruhårede *Messerschmidia sp.*
- Blade tæt korthårede *Convolvulus floridus*
- 30. Mange små kirtler på undersiden af bladene 31
- Uden disse små kirtler 33
- 31. Skinnende gule kirtler, blade højst 5-7 cm × 2 cm *Myrica gale*
- Røde kirtler, større blade, mange tætsiddende sidenerver, bladene med tendens til at være samlet i spidsen af skuddet 32
- 32. Bladplade ca. 2 × bredden (12 cm × 6 cm) *Heberdenia excelsa*
- Bladplade ca. 3 × bredden (11-15 cm × 4-5 cm), kauliflor *Pleiomeris canariensis*
- 33. Busk, højst 6 m 34
- Træ 36
- 34. Kapsel, blade blågrønne *Nicotiana glauca*
- Stenfrugt eller bær 35
- 35. Stenfrugt, m. el. m. 4-delt, ved modenhed rødlig-sort *Rhamnus integrifolia*
- Bær, ved modenhed gult, 1,2 cm i diameter, omgivet af det opblæste bæger *Withania aristata*
- 36. Indrullet bladrand (dog også hos Persea), blade tykkere og mere glinsende end hos Lauraceae.
PS! Se efter torne i bladranden *Ilex canariensis*
- Ikke indrullet bladrand, støvknapper med klapper 37
- 37. Unge skud hårede 38
- Unge skud glatte 39
- 38. Silkehårede knopper, blade 8-23 cm × 3-8 cm, 10-15 par sidenerver, ikke med nogen særlig kraftig kamferduft *Persea indica*
- Knopper og unge skud tæthårede, blade 5-17 cm × 3-8 cm, 7-10 par sidenerver *Laurus azorica*
- 39. Blade med mm-store hårklædte gruber i nervevinklerne (findes også hos Laurus). Blade 8-18 cm × 3,5-7 cm, 3-6 par sidenerver *Ocotea foetens*
- Blade uden disse gruber, blade 6-10 cm × 2,5-3,5 cm, 7-10 par sidenerver *Apollonias canariensis*
- 40. Blade savtakkede 42
- Blade tornet-tandede 41
- 41. Store (10-13 cm) tornet-tandede blade, tydelig brodspids . *Ilex platyphyllos*

- . Mindre blade, oftest helrandede, sjældent over 10 cm,
oftest 5-6 cm, uden brodspids *Ilex canariensis*
- 42. Mange små, skinnende gule kirtler, især på
bladenes underside *Myrica faya*
- . Uden disse gule kirtler 43
- 43. Med mm-store hårlædte gruber (oftest 4) i nervevinklerne på
undersiden af bladene, blade elliptiske,
ca. 3-4 cm × 2-2,5 cm *Rhamnus glandulosa*
- . Uden disse gruber 44
- 44. Blade elliptisk-ægformede, ca. 6 cm lange, fjernt og svagt savtakkede . 45
- . Blade linieformet aflange, lancetformede-elliptiske, 7-13 cm lange ... 46
- 45. Stængel kantet på grund af nedløbende bladar, bark grålig,
kødet frugt *Visnea mocanera*
- . Stængel trind, bark mørk, kapsel *Maytenus canariensis*
- 46. Blade hårede, buske 47
- . Blade glatte, træer 48
- 47. Blade ruhårede *Messerschmidia*
- . Blade tæt- og korthårede *Convolvulus floridus*
- 48. Bark rødbrun, afskallende, unge skud og bladstilke hårede,
blade elliptiske *Arbutus canariensis*
- . Kviste røde-grønne, men ikke afskallende, unge skud glatte,
blade aflange, fjernt og groft savtakkede, duft af æble .. *Prunus lusitanica*

SUMMARY

A description of approximately 50 indigenous species of trees and bushes from Tenerife, including a key for determination by their vegetative characteristics.

LITTERATUR

- Bramwell, D. & Z. 1974. Wild Flowers of the Canary Islands. London. 1. udg. 261 s.
- Ceballos, L. & F. Ortuño. 1976. Vegetacion y Flora Forestal de las Canarias Occidentales. 2. udg. 433 s.
- Hansen, A. & P. Sunding. 1985. Flora of Macaronesia. Checklist of Vascular Plants. 3. revised ed. Sommerfeltia 1:1-167. Oslo.
- Kunkel, G. 1974. Flora de Gran Canaria. Tome 1.
- Kunkel, G. 1978. Flowering Trees in Subtropical Gardens. Hague. 346 s.
- Rastad, L. 1989. Tenerifes vegetation. Dansk Dendrologisk Årsskrift, bind 7:40-57. København.